

MOBILNOST STUDENATA I NASTAVNOG OSOBLJA U OBLASTI ARHITEKTURE IZMEĐU FAKULTETA TEHNIČKIH NAUKA U NOVOM SADU (SRBIJA) I UNIVERZITETA U ALCALI (ŠPANIJA)

Darko Reba¹, Milena Krklješ², Ranka Medenica Todorović³

^{1,2,3}Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad, Srbija

¹rebad@uns.ac.rs, ²mkrkljes@uns.ac.rs, ³ranka.medenica@uns.ac.rs

Kratak sadržaj: Mobilnost studenata i nastavnog osoblja između sa Departmana za arhitekturu i urbanizam Fakulteta tehničkih nauka u Novom Sadu i Univerziteta u Alcala de Henares iz Španije predstavlja veoma uspešan primer međusobne saradnje koja svake godine rezultira podizanjem akademske komunikacije na viši nivo. Saradnja između dva fakulteta koja obrazuju studente u oblasti arhitekture počela je 2009. godine kada su prvi studenti iz Novog Sada putem mreže Campus Europae otišli na studije na jedan od značajnijih fakulteta u Evropi, koji se nalazi u neposrednoj blizini glavnog grada Madrida. Međusobno upoznavanje nastavnih planova koje su profesori prezentovali u okviru mreže Campus Europae doprinelo je da se ustanove velike sličnosti u strategiji i konceptu obrazovanja arhitekata između ove dve institucije. Prvi studenti iz Novog Sada bili su u Alcala 2009. godine, a nakon veoma pozitivnih utisaka o Univerzitetu, Fakultetu, ali i samom gradu i uslovima studiranja, veliki broj studenata sa Departmana za arhitekturu i urbanizam se narednih godina odlučuje da provede semestar ili celu godinu u Španiji. Nakon prestanka rada mreže Campus Europae, saradnja između fakulteta nastavlja se putem mreže Erasmus. Posle brojnih studenata iz Novog Sada koji su studirali u Španiji i prezentovali visok nivo arhitektonskog znanja i kulture, od 2015. godine studenti iz Alcale počinju da dolaze na studije u Novi Sad, na Fakultet tehničkih nauka. Nekoliko studenata iz Novog Sada i Alcale odlučili su se da rade istraživanje za svoje master radove tokom trajanja mobilnosti, što je doprinelo upoznavanju sa urbanom morfologijom, arhitekturom, kulturom i mnogim drugim važnim aspektima koje su morali da prepoznaju i prihvate da bi uspešno uradili rad. Putem mreže Erasmus+ više profesora i asistenata je boravilo u Alcala i upoznao se sa kvalitetima ovog univerziteta i načinom na koji se obrazuju arhitekti u Španiji. Isto tako i profesori iz Alcale boravili su na Fakultetu tehničkih nauka gde su se upoznali sa veoma visokim kvalitetom i uslovima rada na Departmanu za arhitekturu i urbanizam. Poslednji razgovori o saradnji su se nastavili i u pravcu formiranja zajedničkog programa koji bi omogućio još veću povezanost između dve institucije, a što je još važnije omogućilo bi većem broju studenata i zaposlenih da dobiju nova i važna akademska iskustva.

Ključne reči: Erasmus+, mobilnost, arhitektura, urbanizam, učenje, iskustva.

MOBILITY OF ARCHITECTURE STUDENTS AND TEACHERS BETWEEN THE FACULTY OF TECHNICAL SCIENCES IN NOVI SAD (SERBIA) AND UNIVERSITY IN ALCALA (SPAIN)

Summary: The mobility of students and teaching staff between the Department of Architecture and Urban Planning from the Faculty of Technical Sciences in Novi Sad and the University of Alcalá de Henares from Spain represents a very successful example of mutual cooperation that each year results in academic communication raising to a higher level. Cooperation between the two faculties that educate students of architecture began in 2009 when the first students from Novi Sad went through the Campus Europe students exchange network to study at one of the most important European faculties located in the immediate vicinity of the capital of Madrid. When professors presented curricula within the Campus Europe network they realized great similarities of in the strategy and concept of architect education between the two institutions. The first students from Novi Sad arrived in Alcala in 2009. After very positive impressions of the University, Faculty, but also the city itself and the conditions of study, in the coming years a large number of students from the Department of Architecture and Urban Planning decided to spend the semester or the whole year in Spain. Following the termination of the Campus Europe network, the cooperation between faculties continues via the Erasmus network. After numerous students from Novi Sad studied in Spain, presenting a high level of architectural knowledge and culture, from 2015 several students from Alcala begin their studies in Novi Sad at the Faculty of Technical Sciences. A couple of students from Novi Sad and Alcala decided to do their research part of master thesis during the mobility, which contributed to their acquaintance with urban morphology, architecture, culture and many other important aspects that they had to recognize and accept in order to successfully finish the Master thesis. Through the Erasmus+ network, a number of professors and assistants visited Alcala and met the quality of universities and models which are developed for architectural education in Spain. Also, a couple of professors from Alcala come to the Faculty of Technical Sciences, where they get acquainted with very high working conditions and concept of architectural education at the Department of Architecture and Urban Planning. The latest communication on cooperation continued in the direction of establishing a joint program that would enable even greater academic connectivity between the two institutions, and more importantly, it would enable more students and employees to gain new and important experiences.

Keywords: Erasmus+, exchange, architecture, urbanism, learning, experiences.

1. UVOD

Mobilnost osoblja i studenata ima veliki institucionalni i društveni značaj u procesima uključivanja u tokove evropskog obrazovnog i naučno-istraživačkog prostora. Međusobna saradnja sa akademskim institucijama iz inostranstva, posebno iz razvijenih zemalja Evropske unije, značajno doprinosi razvoju i unapređenju nauke i visokog obrazovanja u našoj sredini. Internacionalizacija ima veliki značaj u procesu implementacije internacionalnih iskustava u nastavu, istraživanja i druge aktivnosti radi intenzivnijeg uključivanja univerziteta u regionalne, evropske i globalne tokove u oblasti nauke, visokog obrazovanja i transfera znanja. Nakon pristupanja Srbije Bolonjskom procesu, mobilnost studenata i nastavnog osoblja počela je da se intenzivno realizuju i u okviru Univerziteta u Novom Sadu, a posebno Fakulteta tehničkih nauka, koji je kao cilj postavio internacionalizaciju i put ka prepoznatljivosti na evropskom prostoru visokog obrazovanja. U okviru brojnih projekata i programa uspostavljena je dinamična saradnja i razmena iskustava kroz različite akademske mobilnosti. Ovakav vid internacionalizacije na Fakultetu tehničkih nauka je aktuelan još od 2008. godine u okviru *Erasmus Mundus* programa, a zatim od školske 2015/2016. godine kroz program *Erasmus plus* u statusu partnerske zemlje. Ovaj program ima poseban značaj kada je u pitanju mobilnost studenata u svim naučnim oblastima.

Departman za arhitekturu i urbanizam Fakulteta tehničkih nauka, prepoznao je izuzetan značaj aktivnog uključivanja u proces internacionalizacije i učestvovanja u različitim programima međunarodne saradnje, a posebno mobilnosti studenata i nastavnog osoblja u okviru programa *Erasmus plus*. Promenama nastavnih planova i programa, uvođenjem evropskog sistema prenosa bodova i savremenim načinom izvođenja nastave podstaknuta je mobilnost studenata i nastavnog osoblja (odlaznih i dolaznih mobilnosti) i unapređena saradnja u obezbeđivanju kvaliteta obrazovanja i sticanju stručnih kvalifikacija. Na ovaj način Departman za arhitekturu i urbanizam ostvario je mogućnost da nastavnici, saradnici i studenti budu deo evropskog obrazovnog sistema i da konstantno unapređuju svoja znanja i veštine. Univerziteti sa kojima je ostvarena ovakva saradnja predstavljaju neke od najznačajnijih nastavnih i naučnih institucija u oblasti arhitekture u Evropi, a jedna od njih je *Univerziteta u Alcala de Henares iz Španije*.

2. UNIVERZITET ALCALA DE HENARES – ARHITEKTONSKI FAKULTET

Univerzitet se nalazi na nešto više od 30 kilometara od glavnog grada Španije Madrida, sa kojim je povezan dobrim vezama, železnicom pre svega i kvalitetnim autoputevima, tako da se do ovog malog univerzitetskog mesta, u kome je rođen jedan od najznačajnijih književnika španije Servantes, stiže veoma komotno i brzo. Iako je od 1293. godine kralj Sancho IV u Alkali odobrio *Studium Generale*, Univerzitet u Alkali osnovan je 1499. godine kao potpuno novi obrazovni projekt kardinala Cisnerosa, španskog Regenta. On je spojio najbolje uticaje tradicije tog doba sa univerzitetima iz Pariza i Salamanke sa drugim inovativnijim modelima kao što su univerziteti u Bolonji i Louvanu. Kardinal Cisneros je hteo da ovaj univerzitet bude mesto za obuku profanog i svetovnog stanovništva koje je u stanju da sprovede crkvenu reformu, kao i novih nadležnih vladinih činovnika koje je zahtevala španska kraljevina. Uspeh ovog poduhvata učinio je Alkalu sedištem univerzitetske aristokratije koja je omogućila špansko Zlatno doba.

Studije arhitekture na Univerzitetu u Alkali, počele su sa radom 1999. godine, a nastale su kao deo Politehničke škole. Nakon stvaranja Visoke tehničke škole za arhitekturu i geodeziju 2003. godine, studije arhitekture nalaze se u predivnom objektu starog manastira *Carmen Calzado*, iz 17. veka. Viša tehnička škola arhitekture i geodezije nalazi se u srcu istorijskog centra Alcala de Henares, grada koji je UNESCO proglasio svetskom baštinom. Škola arhitekture, uprkos svojoj mladoj istoriji u odnosu na univerzitet, već ima potpuno definisane i savremene studijske programe. Kvalitet nastavnog osoblja, odnos nastavnik / učenik, sredstva i materijalni resursi omogućuju intenzivno, dinamično i kvalitetno radno okruženje u kojem se teorijski i praktični aspekti arhitekture nadopunjuju s ciljem postizanja bogatog i strogog dizajna. Obzirom da veliki broj profesora koji predaje na fakultetu za arhitekturu živi i profesionalno radi u Madridu, uticaji najsavremenijih tendencija u oblikovanju gradskih prostora, ali i vrednih kuća, evidentan je kod pristupa i posmatranja urbanih i arhitektonskih procesa koji se analiziraju i konstantno unapređuju u mnogim predmetima i studijskim programima. Veliki kvalitet učenja arhitekture u Alkali je svakako i znatan broj internacionalnih studenata koji dolaze na ovaj fakultet, tako da su profesori i studenti iz Novog Sada mogli direktno da učestvuju u radu grupa u kojima je bilo i studenata iz više različitih zemalja Evrope. Ovakav kvalitet studiranja koji se ogleda u aktivnoj konverzaciji i komunikaciji među studentima iz raznih zemalja i sa raznih arhitektonskih fakulteta, omogućuje razmenu iskustava na visokom nivou, kako u analizama urbanih i arhitektonskih procesa postojećeg stanja i konteksta, isto tako i kvalitetnih projektantskih rešenja koja nastaju u procesima i prezentacijama rešenja tokom čitavog semestra.

Sl.1. Manastir Carmen Calzado zajedno sa crkvom u kome je smešten Fakultet arhitekture u Alkali.

3. RAZMENA STUDENATA I NASTAVNOG OSOBLJA

Razmena studenata arhitekture između dva fakulteta počela je putem mreže *Campus Europae*, kada je prvi student iz Novog Sada Horbert Harmati 2010. godine došao u Alkalu. Nakon njega 2011. godine četvero studenata sa našeg fakulteta odlazi u Španiju. Posle toga dolazi i do uspostavljanja intenzivnije saradnje između profesora sa dve institucije. Tokom narednih godina konstantno se dešavalo da nekoliko studenata iz Novog Sada dođe na semestar ili celu godinu na arhitektonski fakultet u Alkali. U okviru sastanaka koji su bili organizovani u okviru *Campus Europae* mreže profesori su imali priliku da posete oba fakulteta i da se upoznaju sa uslovima i kvalitetom rada, ali i sa mnogobrojnim slojevima dva zanimljiva grada koja u arhitektonskom pogledu svaki ima veoma zanimljive i interesantne objekte, otvorene i zatvorene prostore, što je za studente arhitekture ali i nastavno osoblje veoma važno. Posle velikog broja studenata iz Novog Sada koji su proveli deo svog obrazovanja u Alkali, 2015. godine dolaze i prvi studenti iz Alkale u Novi Sad. Prve godine došlo je njih četvero, da bi sledeće došlo još dvoje, i nakon njih i studenti koji su odabrali da svoje završne radove urade u Novom Sadu. Dolazak studenata iz Španije omogućio je velikom broju studenata iz Novog Sada da komuniciraju i rade sa inostranim studentima na engleskom jeziku, ali isto tako i da razmene iskustva sa kolegama na različitim zadacima koji su im bili postavljeni tokom semestra.

Od 2017. godine putem programa *Erasmus +* profesori iz Novog Sada su počeli da odlaze na razmenu, kako u Alkalu, tako i iz Alkale u Novi Sad. Do sada je ostvareno sedam odlazaka profesora iz Novog Sada i četiri dolaska profesora iz Španije u Novi Sad. Ovakav način saradnje doveo je do situacije da se mnogo bolje upoznaju i sagledaju nastavni planovi i programi kao i način rada na oba fakulteta, što u mnogome obogaćuje iskustva učenja arhitekture. Otvorila se i mogućnost uspostavljanja bližih veza između ove dve veoma kvalitetne institucije, što se nadamo da će biti uspostavljeno i na budućim zajedničkim projektima, za koje profesori na oba fakulteta imaju veliki entuzijazam i želju.

Sl. 2. Natkriveni atrijum samostana danas je prostor za rad studenata.

4. ZAKLJUČAK

Uzimajući u obzir broj mobilnosti, ali i usmena iskustva korisnika mobilnosti, uočava se velika zainteresovanost studenata i nastavnika sa Departmana za arhitekturu i urbanizam, da svoje kompetencije usavršavaju u okviru boravka na Fakultetu arhitekture u Alkali. Takođe, pozitivna iskustva studenata koji su dolazili u našu sredinu pokazuju i da je naša institucija spremno odreagovala na proces međusobne saradnje i razmene studenata i nastavnika. Departman za arhitekturu i urbanizam strateški planira da i dalje pruža podršku odlaznim i dolaznim programima razmene, kao i da dalje radi na međusobnoj komunikaciji i saradnji da bi se obozbedila mogućnost što većeg broja ostvarenih mobilnosti, ali i učestvovanje u drugim programima u visokom obrazovanju.

Razmena iskustava u obrazovanju arhitekata jedan je od važnih procesa kome je doprinelo nekoliko značajnih činjenica. U prvom redu je to Bolonjski proces koji je usvojen u većini zemalja Evrope, čime je razmena studenata dobila svoj okvir i pojednostavljeno priznavanje ispita i drugih obaveza koji postoje na različitim fakultetima. Uspostavljanje mreža za razmenu studenata i nastavnog osoblja, svakako je činjenica koja ima velikog uticaja na kvalitet obrazovanja stručnjaka u arhitekturi, ovoj zahtevnoj tehničkoj, umetničkoj, ali iznad svega kulturnoj profesiji, čija rešenja imaju veliki uticaj na svakodnevni život stanovnika.

5. LITERATURA

- [1] *Zakon o visokom obrazovanju*, Službeni glasnik RS, broj 76/2005.
- [2] *Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine* ("Sl. glasnik RS", br. 107/2012)
- [3] <https://www.ceepus.info/public/network/network.aspx#nbb>
- [4] Vesković M., Đokvučić I., Gavrančić D., Hiršenberger H., Milutinović M., Vujkov I., *Internacionalizacija Univerziteta u Novom Sadu*, XVIII Skup Trendovi razvoja, Internacionalizacija univerziteta, TREND 2012, Kopaonik, 2012.
- [5] Radošević M., Pasula M., Radičev S., Baošić M., Ikonov D., Ristić N., *Internacionalizacija univerziteta – preduslovi i ciljevi*, XVIII Skup Trendovi razvoja, Internacionalizacija univerziteta, TREND 2012, Kopaonik, 2012.